

Leopold

Lesbrief

Lotti's oorlog

Waarom de maan verdwijnt

Martine Letterie
& Rick de Haas

Groep 3, 4 en 5

Leopold

Waarom de maan verdwijnt

Introductie

Laat de omslag van het boek zien en vertel dat jullie een bijzonder boek gaan lezen. *Waarom de maan verdwijnt* is geschreven door Martine Letterie en Rick de Haas maakte de tekeningen.

Het verhaal gaat over Lotti, een meisje dat in Nederlands-Indië woont. Een land aan de andere kant van de wereld. Laat op de wereldkaart zien waar Nederlands-Indië ligt (nu is dat Indonesië).

In 1942 breekt er in Nederlands-Indië oorlog uit. Lotti en haar familie zijn niet langer veilig. Lotti raakt alles kwijt: haar huis, haar spullen en zelfs haar hondje Pietje.

Maar de mooie verhalen van baboe (haar oppas) kan niemand haar afpakken. Die blijven voor altijd in haar hoofd en helpen Lotti als ze verdrietig is.

De schrijfster sprak met mensen die de oorlog in Nederlands-Indië hebben meegemaakt. Zij baseerde dit boek op hun verhalen.

Het verhaal

Waarom de maan verdwijnt bestaat uit vijf delen: *Oorlog ver weg*, *De oorlog dichtbij*, *Van het ene kamp naar het andere*, *Vrij?* en *Nederland*. Het verhaal wordt chronologisch verteld. Achterin het boek vind je een woordenlijst. In het verhaal komen veel Indische woorden voor, in de lijst kun je de betekenis kunt opzoeken.

Waarom de maan verdwijnt is een zeer geschikt voorleesboek. Lees steeds een paar hoofdstukken achter elkaar voor. Zo laat je de leerlingen goed kennismaken met de wereld van Lotti.

Na ieder deel vind je één of meerdere opdrachten die bij het verhaal horen. Deze opdrachten zijn nooit goed of fout, maar richten zich op leesbeleving. Leerlingen koppelen het verhaal aan hun eigen ervaringen.

Opdrachten

Deel I Oorlog Ver weg

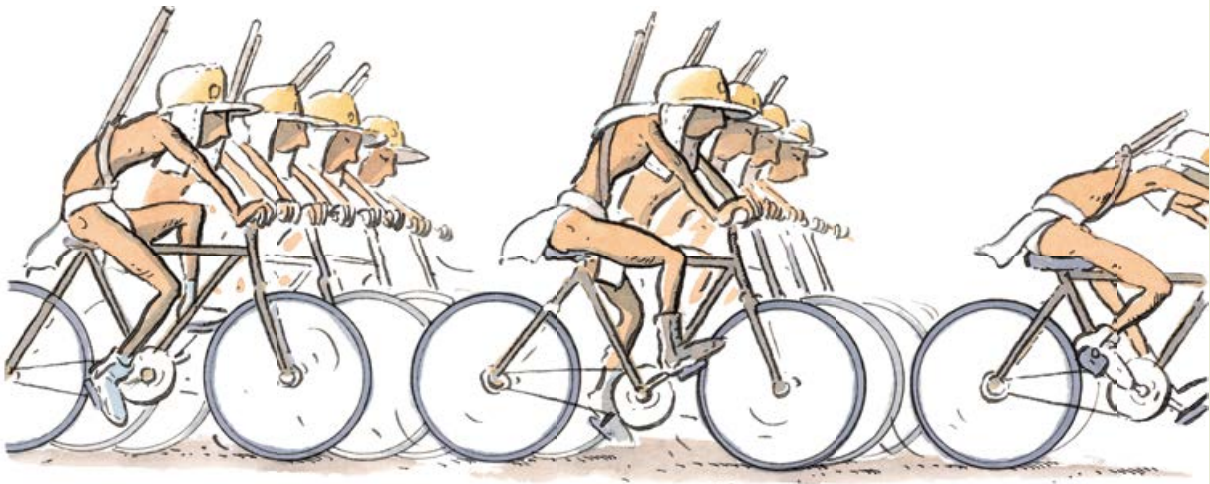
Opdracht 1

Dit verhaal speelt zich af in een andere wereld en in een andere tijd. Vraag aan de leerlingen hoe je dit merkt. Denk aan de taal (Indische woorden), de natuur (bijzondere bomen en dieren), het klimaat (heet en vochtig), en de manier hoe de familie van Lotti leeft (hun huis, de oppas die er altijd is).

Geef de leerlingen de volgende opdracht:

Sluit je ogen en gebruik al je zintuigen. Nu maak je een moodboard. Gebruik kleuren, woorden en schetsen die passen bij de sfeer van het verhaal.

(NB. Deze opdracht kun je ook klassikaal uitvoeren. Jij, de leerkracht, schrijft de woorden en voorbeelden op het bord die de leerlingen aandragen.)

Deel II De oorlog dichterbij

Opdracht 2

Het is oorlog. Lotti en haar moeder zijn niet langer veilig. Vraag aan de leerlingen waar ze aan moeten denken bij het woord 'oorlog'. En wat betekent dat voor gewone mensen?

Schrijf de antwoorden op het bord en bespreek ze met elkaar.

(Mogelijke antwoorden: vluchten, bang zijn voor geweld, opgesloten worden, honger, niet weten wat er gaat gebeuren, elkaar kwijtraken.)

Opdracht 3

Lotti en haar moeder moeten hun huis en al hun spullen achterlaten. Zelfs Lotti's hondje Pietje kan niet mee. Als de leerlingen maar één kleine koffer mee zouden mogen meenemen, en verder alles zouden moeten achterlaten, wat zouden zij dan kiezen?

Geef de leerlingen de volgende opdracht: Teken een koffer met drie spullen erin. Leg uit waarom je juist voor deze spullen hebt gekozen.

Deel III Van het ene kamp naar het andere

Opdracht 4

Lotti kijkt vaak naar de maan en voelt zich dan getroost. Waar ze ook is, elke nacht staat de maan weer aan de hemel. De maan brengt wat licht in het donker. Geef de leerlingen de volgende opdracht: Wat helpt jou als je verdrietig bent? Maak een lijstje met drie tips.

Deel IV Vrij?

Opdracht 5

Lotti denkt vaak terug aan de Indische sprookjes die haar oppas haar vroeger vertelde. En ook andere mensen in het boek vertellen haar mooie verhalen. Deze verhalen geven haar troost en kracht. In haar oude school vindt Lottie zelfs een van haar lievelingsboeken met Indische vertellingen weer terug.

Geef de leerlingen de volgende opdracht: Welk Indisch sprookje vond jij (tot nu toe) het mooist? Maak er een tekening van. Zoek je kleuren heel precies uit. Zorg dat ze goed passen bij de sfeer van het sprookje. Hang de tekeningen op in de klas.

Deel V Naar Nederland

Opdracht 6

Lotti woont nu in Nederland. Daar is gelukkig geen oorlog meer. Maar toch is het er niet alleen maar fijn. Vraag aan de leerlingen of ze voor- en nadelen kunnen noemen van de nieuwe situatie. Schrijf een plus- en een minteken op het bord en schrijf hier vervolgens de genoemde antwoorden onder.

(Mogelijke antwoorden:

De voordelen zijn dat er geen oorlog meer is, dat de familie weer samen is, dat er geen honger meer is, dat papa de strafregels van Lotti opschrijft.

De nadelen zijn dat Lotti gepest en gediscrimineerd wordt, het op school niet goed gaat, ze vaak strafwerk krijgt, dat Lotti en haar ouders in een pension wonen met een onaardige eigenaresse en het eten er niet lekker is.)

Opdracht 7

Lotti krijgt een schrift van de juf om haar eigen verhalen in op te schrijven.

Haar ouders richten zelfs een eigen schrijfplekje voor haar in.

Geef de leerlingen de volgende opdracht: Kun jij zelf ook een verhaal bedenken?

Of ken je een mooi verhaal dat al bestaat? Schrijf dit verhaal op.

Deel een los A-viertje uit en bundel deze verhalen vervolgens in een boekje.

Woordenlijst (extra opdracht)

Opdracht 8

Vertel dat in dit boek veel Indische woorden voorkwamen. Al klonken de woorden soms best vreemd, toch kon je de betekenis vaak uit het verhaal opmaken. Wijs op de woordenlijst achterin. Laat de leerlingen een favoriet woord uitkiezen. Dit woord schrijven ze in hun mooiste handschrift over op een papier. Ze maken er een tekening bij van de betekenis.

Afsluiting

Sluit dit lesproject af door het werk van de leerlingen te presenteren. Bundel de zelfgeschreven verhalen van de leerlingen (op eenvoudige wijze) in een boekje. Zet deze bundel in de schoolbibliotheek of boekenkast, zodat alle kinderen elkaars verhalen kunnen lezen.

Hang de tekeningen van de Indische sprookjes op, zodat iedereen (en dus ook de ouders!) ze kunnen bewonderen.

Wijs op de twee andere boeken die Martine Letterie ook voor deze leeftijdsgroep heeft geschreven: *Kinderen met een ster* en *Verboden te vliegen*. Deze vind je op pagina 174-175. Vertel kort iets over de inhoud: ook deze verhalen gaan over kinderen die moeten overleven in oorlogstijd.

